

določeb, tudi vlada je več postavnih načrtov predložila. Nekateri so uže rešeni n. pr. svitlemu cesarju se je prejšnja svota 4,516.000 fl. za stroške cesarskega dvora brez velikega razgovarjanja dovolila; postava o bosensko-hercegovinske upravi, o živinske kugi, o polajsbah pri zlaganji posestev se je tudi od vlade bila nasvetovala; poslanci pa so predložili: Karlon in Granič postavo zoper ponarejevanje vina, Weeber zoper oderuštvo, Granič zoper posilno legaliziranje, Hevera zoper preveliko obdačenje posojilnic in branilnic, Fanderlik zoper kolek pri časnikih in kolendarjih. Poslanca grof Miroslovski in Mikiška sta vlado vprašala, kaj misli storiti v pomoč ubogim prebivalcem v Galiciji in Moravskem, ker se je zarad slabe letine ondi bati lakote. Odboru za adreso svitlemu cesarju predsednik je plem. Groholski, poročevalec pa grof Hohenwarth. Za uda državnemu sodišču nasvetoval je državni zbor cesarju izvoliti izmed trojice: dr. Rintelen, baron Giovanelli, dr. Dominkuš. Grof Brandis je položil mnogo prošenj za polajšbo vojaške postave bogoslovcem na korist. Za pregledovanje računov pri državnem dolgu izvolila je poslaniška hiša državnega zbora 5 udov. Do sedaj sedeli so v ovej komisiji sami liberalni ustavaki, sedaj so izvoljeni možje naše stranke, liberalci so propali s 154. glasovi proti našim 167. To je važno. Na Ogerskem zboruje tudi državni zbor, pa je precej tih; tlači ga tudi nasledek slabe letine; ljudem celó semena pomanjkuje za zimino. Le proti Hrvatom nosi Magjar visoko svoj greben. Hrvatje so vsled nesrečne nagodbe z Magjari leta 1868. politično in gmotno vrženi ob tla. V Bosni in Hercegovini je med kristijani veliko nezadovoljstva, ker vlada baje preveč z mohamedani vleče!

Vnanje države. Ali so Rusi res Merv vzeli, to še ni popolnem znano; angleški časniki so novico prvi med svet poslali, jo pa zopet tajijo, Rusi molčijo. Turški sultan je Angležem prijazne ministre zapodil in jih nadomestil s takimi, ki se nagibajo na rusko stran. Prva sta Sajd in Mahmud-Nedim-paša. Črnogorci zbrali so 15.000 mož, da se Gusinja in Plave siloma polastijo, ker jim Turki iz dobra prepustiti nečejo. Rumuni so naposled vendarle judom dovolili domovinsko pravico. Na Francoskem se bojijo vsak trenutek revolucije od strani zdivjanih socialstov. Grozni nalivi na Španjskem so strašno razsajali, 500 ljudi je zalilo. Na otoku Hajti v Ameriki nastala je revolucija. Angleži v Afganistanu hudo kaznujejo prebivalce Kabulske zarad umora angleškega poslanika. Jakub-Khan se je vladi odpovedal in je 5letni njegov sinček proglašen za naslednika, gospodje v deželi so pa — Angleži. — V severnej Ameriki so se vzdignili stari Indijanci zoper bele ljudi in teh mnogo ubili. — V Avstraliji so odprli svetovno razstavo. Avstrijsko blago je tje pripeljala lepa naša ladija „Helgoland“.

Za poduk in kratek čas.

Žalostna smrt treh izdajalcev domovine.
(Zgodovinska povest.)

I. Pod vlado cesarja Leopolda I. (1657—1705) se je bilo združilo več ogerskih velikašev v zaroto, katera je imenovala dežele ogerske krone avstrijskim vladarjem s pomočjo Turkov odtrgati in se je v ta namen celó najostudnejših in najpregrešnejših sredstev poslužiti hotela, namreč zavratno umoriti cesarja Leopolda samega. V to zaroto so bili zapleteni tudi trije možje, katerih žalostna osoda tudi Slovence zanimati utegne. Opisati hočemo namreč žalostni konec grofov: Ivana Erazma Tattenbacha, Petra Zrinskega in Kristofa Frankopana.

Grofi Tattenbach so bili plemenita nemška rodovina poreska, ki se je bila proti koncu 16. stoletja na Štajerskem naselila. Imela je veliko gradov in zeló razširjena posestva po slovenskem Štajeru, n. pr. v Konjice, Rače, Podčetrtek, več gradov pri Lemberškem trgu, pri Podšredi, na Bizeljskem in drugod. Grof Ivan Erazem Tattenbach rodil se je l. 1631. Poročen je bil z grofico Ano Terezijo Forgačevo, za katero pa je malo maral, dasiravno je bila duhovita in bistroumna gospa. Naš Tattenbach je bil namreč zeló lehkomišljenega in razuzdanega življenja, družil se je s sopruogo hrvatskega bana Zrinskega, z grofico Ano Katarino, rojeno Frankopaninjo. Ni se toraj čuditi, da so ga ogerski zarotniki toliko lehkó za svoje hudobne, izdajalske načrte pridobili. Z banom Zrinskim in drugimi zarotniki se je bil seznanil v njihovih gradovih v Čakoven in Lupšini (v Medjimurji.) Tu so bili napravili skrivno zavezo. Tattenbach, kateri je imel neizmerno veliko premoženja na Štajerskem ter mu podložno bilo veliko število kmetov in rudarskih delavcev v njegovih rudnikov, zavezal se je bil vse trdnjave in gradove na Štajerskem cesarskim vzeti in graške meščane zoper cesarja spuntati. V ta namen si je pripravil na svojih gradovih veliko orožja in streliva, tudi se mu je očitelo, da je imel v dveh gradovih pri Lemberškem trgu nekaj Turkov (Bosnjakov) za napad skritih. Ali prej nego je mogel s svojimi naklepi na dan, bil je izdan in zadela ga je zaslužena kazen. Lehkomišljen, kakor je bil, dopustil je enemu svojih služabnikov v Podčetrtskem gradu, da je pregledal njegove skrivnostne papirje. Ta si točno prepíše načrt zarote in upora zoper cesarja, ovadi cesarskim uradnikom, ter se tako maščuje nad svojim gospodom, s katerim sta se bila sprla. — Ivan Erazem Tattenbach ni o tem ničesar znal, ko pride 21. marca l. 1670. v Gradec. Tu ga mestni sodec in vojaški poveljnik primeta in zapreta z besedami: „Gospod Ivan Erazem grof Reinsteinski in Tattenbach, jaz vas zavoljo veleizdaje zatvorim, podajte svoj meč!“ Tattenbach se je pri teh besedah tresel, kakor šiba na vodi, da je ko-

maj svoj meč odpasati mogel. Odpeljan je bil potem na grad, kjer so ga v ječi dobro in varno zaprli.

V preiskavo so bili djani tudi njegovi služabniki. Zaprt je bil kot udeleženec pri tej zaroti Karl grof Thurn, deželni glavar goriški, celih 18 let na gradu v Gradcu, kjer je 1689 umrl. Tattenbachovo veliko premoženje je pripadlo zdaj državi. Našli so na njegovih gradovih blaga neizmerne vrednosti, a tudi čez 100.000 gld. dolgov. Njegovej soprogi, ki se je po zaporu moževem v Beč s svojimi dragocenostimi preselili hotela, odločili so po njegovi smrti 2000 gld. letne pokojnine.

Tattenbach je bil skoraj 2 leti v zaporu in preiskavi. Sodnije so imele 15 obravnav z njim. Pri zaslišanji se je čudno obnašal, danes je morebiti vse odkritosrčno obstal, jutri je vse ošabno in trdovratno tajil. Do zadnjega dneva je pričakoval cesarjeve milosti. Sodba je bila 26. novembra razglašena: da izgubi plemstvo in posestva za-se in za svoje potomce, da se mu odseka desna roka in da bo s tremi udarci ob glavo djan. Dne 28. novembra so ga odpeljali iz grada v zaprtem vozu v mestno hišo; spremljala sta ga mestni sodec in eden duhovnik. Dne 29. novembra je bil velik deželni zbor v Gradcu, ki je bil Tattenbacha in njegovega edinega sina Antona za vse večne čase iz deželne knjige stanov (Landtafel) izbrisal in ga izročil navadnemu sodstvu. Obsodba Tattenbachova se je bila po vseh cerkvah naznanila, zanj se je molilo in zvonilo po vseh cerkvah. Dne 30. nov. se je bil za vselej od svojega sina poslovil. Dne 1. dec. v jutro so bila vsa mestna vrata v Gradcu eno uro več zaprta, nego navadno in vso vojaštvo bilo je komandirano. Mrtvaški oder se je bil postavil na dvoru mestne hiše. Tattenbach je mirno nanj stopil, oprt na patra, svojega tolažnika v zadnjih urah. Lepi, ponosno-ošabni še le 40 let stari mož je stal tu bled, upognjen in siv, kakor starček. Zahvalno je sezvedel, da se mu je odsekanje desne roke milostljivo spregledalo. Klečečemu se je s tremi udarci glava odsekala. Zdaj je začelo po vseh cerkvah zviniti. Njegovo truplo se je zvečer v največjem miru pri sv. Andreji v murskem predmestju pokopalo. O njegovem sinu Antonu, za čegar odgojo je vlada skrbela, se dolgo nič ni vedelo. Še le v novejšem času se je dokazalo, da je bil za duhovniški stan izrejen in je bil vstopil v samostan v Rovni (Rein) pri Gradcu ter je umrl kot prošt v Strassengelnu, nedaleč od Lipnice. V rovenskem samostanu imajo še mašni plašč iz tistega črnega sukna, na katerem je bil Tattenbach ob glavo djan. Dolgo časa se je v istem kloštru rabil mašni plašč, ki je bil narejen iz svilnatga plašča, katerega je imel Tattenbach na dan svoje žalostne smrti.

(Dalje prih.)

Smešničar 43. Nekdanji ljubljanski škof Avgustin Grubar bil je poseben prijatelj otrok ter

je znal otroke tako lepo krščanski nauk izpraševati, da mu ni bilo para. Nekokrat pride na Gorenško birmovat. Po opravi se poda nekoliko sprehajati in najde pastirja na paši. Precej ga pozove in ga začne izpraševati. Med drugim ga tudi popraša: „fantič, ali veš, kdo je vse to vstvaril, kar vidiš?“ Fantiču se je to vprašanje preznano zdelo; torej ga bistro pogleda od glave do nog in reče: „škoda, da ste tako stari pa še tega ne veste, kdo je vse vstvaril!“ Slovenija 1848.

Razne stvari.

(Zastrupil) se je Janez Freitag, po domače „srmak“, kočljár in črevljár v Slivnici pri Mariboru. Po dvadnevem mučenju je 17. t. m. umrl. Že dvakrat poprej si je hotel življenje vzeti. Bil je žganjepivec. Pravijo, da sedaj je storil samoumor zaradi prevelike pridobnine (Erwerbstener) in prestrogega iztirjevanja.

(V kozji rog zagnali) smo z dvakratno ponudbo za „pošnofanje“ nemčarsko trobljo „Cillier Zeitung“. V nedeljskem listu od 19. okt. uže pravi, kako je šla starih listov „Deutsche-Zeitung“ iskat in res našla, da so magjarski freimavrerji Klapka, Czaky denarjev prejeli od Bismarka. Drugo je vse požrla, zlasti to, kar smo jej o judu in freimavrerškem prijatelji Kurandi povedali. Da se je precej kisló držala pri požiranju, to se na njenej pisavi pozna. Nevedne podučiti je vsakako dobra reč. Dr. Forregerja začela je zopet braniti. Več njej odgovarjati se ne spleča.

(Nekemu g. x v „Marburger-Zeitung“) ni po volji članek v „Slov. Gosp.“ šte. 41. o Kamnici. Ker se g. x. kaže kot osoren nevednež, druga ne rečemo, kakor da mu njegovo tolmačenje nemške besede „Gams“ privoščimo. On pravi, da se mu zdi (scheint), da nemška beseda „Gams“ pomeni krmo („Futter“) No, morebiti oves za nemčarske osle?

(Nesrečno pod voz) prišla je Marija Funkelj v Pesarji pri Celji tako, da je bila takoj usmrtena.

(Tolovajši) so 10. okt. v Mlačah šmariškega okraja po noči napali mladega Jakoba Vrboška, ga ubili na dilah neke kočje in vzeli branilniške knjižice s 1100 fl. in 170 fl. gotovine.

(Hišico za potnike) napravili so na visokem Obiru na Koroškem: od Železne-Kaple se pride v 6 urah do nje. Razgled na Obiru je krasen.

(Spomin na rešenje Dunaja) od Turkov, ki so l. 1683. silovito napadali cesarsko mesto, se bo l. 1883 slovesno obhajal. Uže sedaj dela poseben odbor priprave.

(Smodnišnica v Spielfeldu) g. Schallhammerjeva bila je v velikej nevarnosti, ker se je pri prvej velikej stopi ogenj vnel, da je ondi vse razletelo. Delavec Feurer bil je hudo ranjen na rokah in v obrazu.

(Zastrupila) z arsenikom se je vdova Josipina Fiedlerjeva, rojena Skazedonikova, v Slov. Bistrici.